

'Hier groeien onze pizza en friet!' Samentuinen tegen uitsluiting

Tekst **Jan Vannoppen** Foto's **Lise Bergmans**

Boven het sociaal restaurant ligt een vergaderzaaltje. De geur die er hangt roept herinneringen op aan mijn oma's keuken en aan de liedjestekst 'de geur van verse groenten stijgt de trappen op ...' Ik ben hier voor een gesprek met Lise en Josée, allebei actief in de groenwerking van *Leren Ondernemen*, die drie jaar geleden van start ging en waar Velt een steentje aan bijdraagt. We praten over de kracht van samen tuinieren.

Meedenken en -doen

Als Lise over *Leren Ondernemen* begint te vertellen, blijkt al snel dat participatie centraal staat. 'Om een teeltplan op te stellen vroegen we de kinderen welke groenten ze het liefst eten. "Friet en pizza", was hun antwoord. Ze begrepen natuurlijk al gauw dat hun lievelingseten niet aan een boom groeit, maar waar dan wel? Dit was de ideale kans om de kinderen wat dichterbij hun voeding te brengen én om hen samen met hun ouders bij de tuinen te betrekken. De oogst uit onze tuinen verdelen we, maar met een gedeelte koken we – ouders en kinderen – zo vaak mogelijk samen.' Voor we echt over tuinieren spreken, maken Lise en Josée me duidelijk dat het over veel meer dan tuinieren gaat. '*Leren Ondernemen* is een plek waar mensen met verschillende achtergrond samenwerken om armoede en sociale uitsluiting aan te pakken. We werken integraal – op elke leeftijd kun je bij ons terecht – en op elk levensdomein. Iedereen kan bij ons op zijn of haar manier thuis komen en eigen ervaringen meebrengen. Die ervaringen zijn de basis om samen te zoeken, experimenteren, spelen en leren. Iedereen heeft een stem, iedereen kan op zijn manier meedenken en -doen.'

Kookkalender

'Ik ben zelf ervaringsdeskundige,' zegt Josée, 'want ik heb jaren van armoede gekend. Nu luister ik naar anderen die het moeilijk hebben en ik help hen er doorheen. Dat luisteren doe ik terwijl ik bezig ben. Ik ben vaak hier, want ik ben bij bijna alle deelwerkingen betrokken.' Josée overloopt haar week. 'Er is naaiatelier op maandag. Daar maakten we al kostuums voor onze theatervoorstelling of tocht-honden voor de energiesnoeiers van de ecoploeg. Soms herstellen we gewoon kleren. Op dinsdag zet ik de winkel van onze Sociale Kruidenier klaar, waar mensen in een kwetsbare situatie kunnen komen winkelen. Op woensdag poets ik mijn huisje. Donderdagvoormiddag tuinieren we samen en in de namiddag is er cultuur. En op vrijdag is het weer tijd voor de winkel. Vele producten krijgen we van supermarkten (*producten die voor hen niet meer verkoopbaar zijn, maar wel perfect eetbaar*), andere producten kopen we aan. We gaan ook aan de slag met de oogst. In samenwerking met KVLV zetten we kookworkshops op. Zo leren we nieuwe gerechten kennen. Ik vind dat heel belangrijk, vooral voor de kinderen. Ze ontdekken nieuwe smaken en leren hun ouders

om met groenten uit de tuin te koken.' Lise: 'We maakten dit jaar een kookkalender en gingen op zoek naar criteria waaraan de gerechten moesten voldoen om opgenomen te worden. Men vond het belangrijk dat alle gerechten hier al eens klaargemaakt waren. Ze zijn van het seizoen en bio als het kan, en natuurlijk gezond. Al mag een keertje zondigen ook weleens. De gerechten moesten betaalbaar zijn en haalbaar voor iedereen, met alledaagse ingrediënten dus. We hebben die kalender echt samen gemaakt. Foto's die we namen tijdens het hele project, belandden in de kalender. Hij geeft zo een prima beeld van wat we doen, en met hoeveel passie en plezier we dat doen.' →

Groene droom

Na een babbel over de kookkalender komen we toch al snel weer bij het tuinieren uit.

Lise: 'Leuven heeft een groene droom en wij zien die droom als een uitgangspunt voor iedereen. Wie greep krijgt op wat hij eet, krijgt ook greep op zijn leven. Vooral in de stad, is het moeilijk om vat te hebben op wat je eet. Door te tuinieren en met de oogst aan de slag te gaan, krijgen we weer meer vat op ons voedselsysteem. We komen dicht bij de natuur en bij onze voeding. We gingen op zoek naar het groen tussen het grijs van Leuven. We vonden plekken in de stad waar we samen konden tuinieren. De kleuters verzorgen nu samen met de volwassenen de groente- en kruidenbakken van het restaurant. De volwassenen doen het grote werk en de kleintjes zaaien, planten en geven water. Zelfs het gras tussen de straatstenen krijgt geregeld een gietbeurt! (Lise lacht) De tweede tuin ligt achter een huis in deze straat, waar kinderen wonen die ook naar de kinderwerking komen. Samen hebben we die tuin omgewerkt tot een echte moestuin. Het "superteam" is daar aan de slag: een groep van zes- tot negenjarigen. Met de oudste groep kinderen tuinieren we in het pop-up Sluispark. De vierde, grote tuin ligt aan de rand van de stad. Er zijn twaalf percelen. In 2014 kwam Velt-praktijkbegeleider Jonas Vleugels ons ondersteuning geven en tussendoor mocht ik hem bellen om raad.' Ik wil graag weten hoe groot de uitstraling van de tuinen op de buurt is. Lise: 'We vinden het belangrijk om ook anderen kennis te laten maken met *Leren Ondernemen* en om samen feest te vieren. We organiseerden een oogstfeest waarbij we samen naar de tuinen gingen, activiteiten deden en kookten met de oogst. 's Avonds was er een groot buffet. Heel gezellig allemaal!'

Ruimte om te leven.

Mijn vraag wat samen tuinieren doet met mensen, stemt mijn gesprekspartners ernstig.

Josée: 'Alleen in een klein appartementje zitten met een hoofd vol zorgen, dat is niet goed. Je wilt naar buiten. Maar waar naartoe? Het is goed om in de tuin bezig te zijn. Ik vind planten en wieden leuk. De natuur is rustgevend.'

Lise: 'We definiëren armoede als een gebrek aan ruimte op sociaal, fysiek en mentaal vlak. Mensen in armoede hebben die ruimte niet in hun dagelijkse leven. Ze zitten vaak vast. Uit die situatie loskomen en dingen ondernemen, dát is *Leren Ondernemen*. In de tuin bouwen mensen ook aan hun sociaal netwerk. Als ze samen aan de slag gaan, ervaren ze de veiligheid om te durven experimenteren. En vooral: tuinieren doe je in het nú, je bent eventjes alleen maar bezig met de tuin. Dat geeft een dynamiek, zowel bij de volwassenen als bij de kinderen.

Ik geloof erin dat onze groenwerking een verbindende factor kan zijn. Ze vergroot de sociale cohesie, heeft een pedagogische functie en is op lange termijn gezond voor mens en milieu. Prestigeprojecten zijn niet nodig; ik zie het liever klein en op mensenmaat.'

WIE GREEP KRIJGT
OP WAT HIJ EET,
KRIJGT OOK GREEP
OP ZIJN LEVEN.

